

Klemensnäskravallerna 1932

[Kravallerna i Klemensnäs ägde rum under den stora pappersmassestrejken sommaren 1932, som beskrivs utförligt i Tom Olssons doktorsavhandling [Pappersmassestrejken 1932](#) (finns på marxistarkivet). Följande text, som är ett utdrag ur boken *Hur arbetarrörelsen kom till Skelleftebygden* (CWE-förlaget 1978, sid 165-180), behandlar några viktiga händelser under strejken ur ett mer lokalt perspektiv. Vi får också en del intressanta inblickar i vad som hände med strejkbrytarna efter strejken m m]

”Svartfötter på jobben”. ”Skärp kampen mot strejkbrytare på alla fronter.” ”En arbetare skjuten, en annan sabelhuggen.” Sådana rubriker om händelserna i Klemensnäs fanns i tidningarna sommaren 1932. Vi skall här först låta Herbert Åström från Stackgrönan i sak återge själva händelseförloppet. Han hade tidigare arbetat på Klemensnäs och skrev sin redogörelse 1959 som en uppsats i sociologi, när han studerade på Medlefors. Därefter låter vi några cirkel deltagare, som då var med på platsen, kommentera vad som hände.

Lågkonjunkturen under 1930-talet blev för arbetarklassen en dyster period. Företagarnas svårigheter att få avsättning för sina produkter tvingade dem till återhållsamhet vid avtalsuppgörelser med sina anställda. Många underhandlingar strandade, och strejker utbröt på skilda platser i landet. Särskilt oroligt blev det, där företagsledningen anlidade strejkbrytare. Så var förhållandet i Ådalen 1931, då fem demonstranter dödades vid beskjutning. I Västerbotten nådde konflikten mellan parterna inom pappersmassaindustrin sin kulmen den 5 juli 1932, då kravaller utbröt vid Scharins Söners industri i Klemensnäs.

Förhandlingar och strejk

När förhandlingarna inom pappersmassaindustrin inleddes hösten 1931, krävde arbetsgivarna en lönereducering som rörde sig om 20 % för de bäst betalda och något lägre för de sämst betalda. Pappersindustriarbetareförbundet begärde oförändrade löner. När parterna inte kunde komma överens, tillsattes en medlingskommission, men inte heller den fann någon lösning. I det läget meddelade arbetsgivarna, att från och med den 23 februari skulle driftsackorden vid massafabrikerna sänkas med 12 %. Pappersindustriarbetareförbundets styrelse utlyste då strejk vid några fabriker i landet, bl a i Obbola.

Den 17 mars lämnade kommissionen ett medlingsbud – lönerna skulle sänkas med 7 %. Förbundsstyrelsen tillstyrkte detta förslag och LO förklarade, att något strejkunderstöd från LO inte skulle utgå, om konflikten fortsatte eller utvidgades. Men när medlemmarna fick förslaget för omröstning, blev det med stor majoritet förkastat. Nya försök till medling togs, men förgäves, och måndagen den 11 april 1932 gick arbetarna vid alla pappersmassafabriker i strejk.

Demonstrationer och möten

Västerbotten blev nu en tid landets oroliga hörn. Det började vid fabriken i Sofiehem utanför Umeå. Direktör Arne Scharin hade där med hjälp av strejkbrytare börjat lasta ut pappersmassa i pråmar. Denna manöver satte stuvorna i en prekär situation. De var medlemmar i Transportarbetareförbundet och ville – med tanke på att LO inte stod bakom strejken – inte bryta sitt avtal. Därför tvingades de nu att lasta ut den pappersmassa, som strejkbrytarna lastat i pråmarna.

Kommunisterna, som hade Ådalskravallerna i gott minne, började ordna protestmöten på olika platser i länet. Sådana möten hölls i Rönnskär och Kallholmen. Där talade kommunisten

Filip Forsberg från Luleå. Han ville, som han sa, ”ha en strejk av allmän karaktär i hela länet till dess att alla strejkbrytare avlägsnat sig.”

Strejkbrytare i Klemensnäs

På onsdagsförmiddagen den 8 juni började utlastning av pappersmassa ske även i Klemensnäs. Några av ”de arbetsvilliga” var bolagets egna tjänstemän. De övriga hörde hemma bl a i Norsjö. ”Svartfötterna”, som strejkbrytarna också kallas, hade inkvarterats i bolagets matsalar. Skyltar med förbud att beträda området var upphängda på det staket som omgärdade industriområdet. Området var fridlyst och poliser skötte bevakningen.

Fackföreningen demonstrerar

De strejkande arbetarna i Klemensnäs reagerar starkt på det som har hänt. Många anser att något måste göras för att få slut på utlastningen av massa med strejkbrytarnas hjälp. Inom fackföreningsstyrelsen beslutar man att inbjuda alla fackföreningsmedlemmar i skellefte-trakten till ett protestmöte med demonstration lördagen den 11 juni. Inbjudan hörsammas av många, och när ordföranden Oskar Åkerström hälsade välkommen var cirka 600 närvarande. Arbetarna i Rönnskär och Kallholmen hade lagt ned arbetet denna dag för att kunna medverka i mötet och demonstrationerna.

Efter en kort diskussion om läget läste ordföranden upp ett förslag till uttalande, som hade följande lydelse:

”Skellefteortens fackligt organiserade arbetare på kallelse av Svenska Pappersindustriarbetareförbundets avdelning 8 i Klemensnäs, samlade till demonstration mot strejkbrytare, uttala den skarpaste protest mot de element, som låtit engagera sig mot arbetarna i kampen mellan kapital och arbete. Vi uttala vår avsky mot de högt avlönade tjänstemän, som finna med sin heder förenligt att utföra strejkbrytarens föraktliga gärning och därmed göra sig medansvarig i försöken att nedpressa en förut dåligt avlönad arbetsgrupps arbetsförtjänst.

Vi fördöma på det kraftigaste arbetsköparnas moral, som tillåter att personer vilka sakna förutsättningar att överblicka konsekvenserna av sitt handlings sätt, att indragas i konflikter av föreliggande art. Vi äro underkunniga om att falsk information möjliggjort dessa judasgärningar, och de följer, vilka i en framtid drabba de däri berörda, böra rättvisligen återfalla på anstiftarna, arbetsköparna.

Mötet vill på det kraftigaste uttala sin sympati för massaarbetarna och därmed tillbakavisa de ogrundade påståenden om motsatsen, som borgarpressen särskilt omhuldar.

Som organiserade fordra vi solidaritet, och vi skola vidtaga åtgärder för solidaritetens manifesterande i den utsträckning och vid den tidpunkt vi efter moget övervägande anse som den lämpligaste och verkningsfullaste.

Mötet uttalar vidare sin bestämda uppfattning att organisationsmässigt uppträdande, en aktivare facklig politik och solidaritetsförpliktelsearnas mobilisering i full utsträckning äro de medel som tillföra arbetarna segern, och att de fackligt organiserade arbetarnas plikt är, att inom sina organisationer verka i den riktning som befordrar en sådan utveckling.

Fram för seger åt massaarbetarna!
Leve fackföreningsrörelsen!”

Sedan resolutionen hade godkänts av de närvarande, samlades alla utanför lokalen. Demonstranterna ställde upp på fem led med blåsorkester och med fackföreningens standar i täten. Demonstrationståget gick förbi disponentbostaden (av kommunisterna döpt till ”arbetsköparens villa”) och ned till det fridlysta fabriksområdet. När demonstranterna kom fram till bolagets kontor, gick tre av mötet valda arbetare in till disponenten Erik Scharin, där resolutionen lästes upp. Efter ett kort samtal med disponenten återvände de tre utsända, och

demonstranterna tågade vidare till Folkets hus. Små försök till intrång på det fridlysta området förhindrades.

Kommunisterna mycket aktiva

Under veckorna därefter ordnade kommunisterna flera möten och demonstrationer. Filip Forsberg från Luleå talade vid dessa möten. Han begabbade alltid reformisterna (socialdemokraterna) och arbetsköparna. En annan framträdande person var Fritz Wall, lokalredaktör i Skellefteå för Norrskensflamman. De strejkande arbetarna hade genom sin fackförening beslutat att inte medverka vid kommunisternas möten.

Av tidningsreferaten kan man följa den fortsatta händelseutvecklingen.

Västerbottens Folkblad citerar i sin ledare torsdagen den 16 juni Norrskensflamman referat av ett möte, som Filip Forsberg hållit någon dag före. Citatet lyder: "Framkomna till fabriken gick demonstranterna mot staketet, som markerade det fridlysta området. Hårda proletärnåvar bröt ned staketet och demonstranterna fortsatte in på det fridlysta området." Här skedde alltså ett första intermezzo. Staketet hade satts upp och området hade fridlysts för att skydda strejk-brytarna.

Förlikningskommissionens förslag avslås på nytt

När resultatet av den tredje medlemsomröstningen redovisades, hade en förskjutning skett mot ett antagande av förlikningskommissionens förslag, dock icke så mycket, att en överenskommelse kunde träffas. Kommissionens försök till medling hade därmed misslyckats. Svenska Pappersmassaförbundet (arbetsgivarna) krävde fortfarande 12 % reducering av grundackorden.

Ökad oro

Två veckor senare skriver Norra Västerbotten:

"Söndagen den 30 juni försökte Filip Forsberg att sjövägen komma åt de "arbetsvilliga". Han okvädade kaptenen på en bogserbåt, men denne riktade flodsprutan på sällskapet. Forsberg uppmanades av landsfiskal Gårding att följa med till staden för att stå till svars för sina gärningar. Han skulle ställas till svars för förargelseväckande beteende och för att ha missfirmat tjänsteman i tjänsteutövning."

Demonstranter stormar det fridlysta området

Och nu den 5 juli.

Tisdagskvällens kommunistmöte hade samlat cirka 1.000 demonstranter utanför det fridlysta området i Klemensnäs. När fabriksledningen och landsfiskal Gårding såg, att så mycket folk hade samlats, gavs order till strejkbrytarna att laga det förut nedrivna staketet. Filip Forsberg började att med grova skällsord trakassera fabriksledningen. Han ansåg att det var rena provokationen från fabriksledningens sida att reparera stängslet i demonstranternas åsyn. En arbetare som var närvarande berättade sedan för Västerbottens Folkblad, att han hade hört en arbetare från annan ort säga till en kvinna: "Då klemensnäsborna inte vill ta initiativet, är det bäst att ni kvinnor går först och visar dem vägen." Sedan började anfallet på stängslet.

Polisen fick en svår uppgift att förhindra intrånget. Demonstranterna stormade in på bred front. De fåtaliga poliserna tvingades retirera, i första hand till strejkbrytarnas förläggning. Demonstranterna kastade sten och några var utrustade med käppar och stenslungor. Landssekreterare Hultman fick en sten i ryggen och disponent Scharin en sten i huvudet. Även poliser träffades av stenar. En demonstrant hade i ivern fått tag på en av de upphängda förbudsskyltarna, som han använde att slå polisen med.

Landsfogde Linell gav nu order till poliserna att skjuta, mot marken eller i luften. Demonstranterna överraskades av skottlossningen, men någon i vimlet skrek: ”Var inte rädda, det är bara lösa skott.” En kvinna blottade sin byst och skrek: ”Se här mitt kommunistiska bröst! Skjut i mitt kommunistiska bröst!” En demonstrant fick en kula genom sin ”knallhatt”, endast några centimeter från huvudsvålen. Han tog omedelbart av sig hatten och visade upp kulhålet för de omkringstående. Två demonstranter sårades. Sixten Rönnkvist från Sävenäs fick en studsande kula i ljumsken. En man från Kallholmen sårades ovanför ena ögat. Under tiden blev Filip Forsberg anhållen av landsfiskal Gårding, men en ursinnig demonstrant skrek: ”De tar Filip!” Så sprang han fram och riktade ett våldsamt slag mot landsfiskalen, som tvingades släppa Forsberg.

Sedan polisen dragit sig tillbaka mot strejkbrytarnas förläggning, höll Filip Forsberg och Carl Lindbom korta tal, där de uppmanade folket att ansluta sig till det kommunistiska partiet. Polisen såg att ställningen i längden var ohållbar och tog kontakt med sina överordnade. Landshövdingarna Rosén i Umeå och Gärde i Luleå konfererade om vilka åtgärder som borde vidtagas för att förstärka polisstyrkan på platsen. Det resulterade i att de stockholmspoliserna, som var stationerade i Luleå, skulle förstärka polisen i Klemensnäs. De anlände klockan två på natten.

När demonstranterna lugnat ner sig, skickades några poliser ut för att anhålla dem som ansågs vara ledare för demonstrationerna. Filip Forsberg och Fritz Wall anhölls i Kallholmen. Där togs också Sverker Rinaldo Sundling. Dagen därpå blev Carl Lindbom anhållen i sitt hem.

Dagen efter

Utlastningen av pappersmassa fortsatte som vanligt på onsdagen. Norra Västerbotten skriver i sitt torsdagsnummer: ”Onsdagen var lugn. Mellan Skellefteå och Klemensnäs gick en jämn ström av nyfikna för att beskåda förödelsens styggelse. Denna uppenbarade sig i första hand i form av det nedrivna staketet, cirka 230 steg. Polisbevakning var utsatt längs hela det fridlysta området på onsdagsförmiddagen. Reservpolisen gäspade och mojade sig i gröngräset. Barn spelade på en gammal grammofon, varifrån den ena slagdängan efter den andra avlöste och gav intryck av frid och sommarglädje.”

Förhör och rättegång

Undersökningen började på onsdagen under ledning av landsfogde Linell. Förhöret med poliserna, som varit närvarande vid upploppet, blev grunden för förhöret med de anhållna. Landsfogden förklarar att inga fler anhållanden behövde göras. Det ryktades om att mötesförbud hade utfärdats, men på det svarar landsfogden ”att gällande lag icke lämnar möjligheter därtill.”

Onsdagen den 20 juli publiceras landsfogde Linells undersökning om kravallerna. Rapporten upptar 60 maskinskrivna sidor, och av den framgår, att Filip Forsberg och Fritz Wall ansågs som ledare för kravallerna. Forsberg nekade att han lett demonstrationen, han hade bara sett hur staketet revs ned. Wall uppgav att han uppmanat folket att demonstrera, men han nekar till stenkastningen. Möjligen hade han varit med om att riva ned staketet. Ord som ofta återkommer i protokollet är: ”Nu börjar vi! Framåt kamrater!”

Rättegången började onsdagen den 27 juli inför Skellefteå tingslags häradsrätt. Genomgången av polisrapporterna tog sex timmar. Därefter övergick man att behandla målets huvudpunkter, demonstrationen och upploppet den 5 juli. Åklagare var landsfogde Linell. Forsberg och Wall biträdades av advokat Engkrantz från Stockholm.

Vid ett tillfälle under rättegången frågade domaren Filip Forsberg: ”På vad sätt vill ni då motarbeta strejkbrytare?” Forsberg: ”Genom möten och demonstrationer.” Det våldsamma uppträdandet efter demonstrationen var, enligt Forsberg, motståndarnas fel. Lagningen av staketet

hade skett i rent provokatoriskt syfte, det hade rivits ned för att kunna lagas precis då demonstranterna anlände.

Åklagaren anförde här avvikande mening. Engkrantz framhöll, att åklagaren i alla frågor ställde sig på arbetsgivarens sida. Forsberg: ”Om åklagaren kan lita på arbetsgivaren, så är det väl ändå för mycket att lita på strejkbrytarna.”

Åklagarsidan hade instämt 23 vittnen. Förhöret med dem började efter middagspausen. Som första vittne hördes fjärdingsman Bror Jakobsson från Holmsund. Han hade uppfattat det så, att Forsberg och Wall varit ledare i upploppet. Beträffande Forsbergs föredrag hade detta enligt vittnet kunnat indelas i tre huvudpunkter: 1) Förlöjligande av poliser. 2) Misstänkliggörande av de verkliga arbetarna, deras ledning och tidningar. 3) En uppmaning till proletariatet att handla.

Hårda domar

Domarna mot Forsberg och Wall avkunnades lördagen den 27 augusti. Båda dömdes till 2,5 års straffarbete. Rätten ansåg upplopp och beträdande av fridlyst område föreligga samt att de båda varit anförare vid upploppet. Flera andra dömdes senare till straffarbete i 3 månader. Brottet var att ha beträtt fridlyst område, vållat skador på egendom och kastat sten på polisen.

Strejken upphör

Den 6 augusti träffade de berörda parterna i konflikten en uppgörelse om nytt avtal. Avtalet skulle gälla till årets slut. Innehållet var i stort sett detsamma som i medlingsförslaget, alltså en reducering av driftsackorden med 7 %. Arbetet vid fabriken återupptogs, sedan staketet – efter bestämt krav från fackföreningen – helt nedmonterats.

Samtal 44 år efteråt

I det samtal om klemensnäskravallerna, som här följer, deltar tre personer, som på olika sätt direkt berördes: Josef Markström, arbetare, Erik Johansson, arbetare och ledamot av fackföreningsstyrelsen, samt Carl Lindbom, vid sidan av Forsberg och Wall en av de ledande Sillen-kommunisterna.

Josef Markström: Kommer du ihåg, Erik, när vi kom 600 man från vårt möte och gick ned till kontorsbyggnaden för att tala med disponenten. När vi då passerade transformatorhuset, så sprang disponenten in och gömde sig där. Han vågade inte ställa upp. När vi sedan stannade upp vid kontorsbron – sägs det – så hade förvaltaren Vigren blivit så vild, att han tagit hagelgeväret och gått till fönstret för att skjuta på oss. Men någon hindrade honom. Så uppjagad var han.

Erik Johansson: I fråga om disponenten har vi skilda uppfattningar, Josef. Jag vet bara att John Melander och Oskar Åkerström var inne på kontoret och ville ha disponenten ut på kontorsbron för att tala med honom inför allt folket. Men han gick inte ut. Han var beredd att ta emot inne på kontoret. Då gick dom in och läste upp den resolution som var antagen.

Markström: Det där måste kollas upp, för jag tror jag har rätt där.

Erik Johansson: Det är väl bra om du har rätt, men jag tror det inte. Men däremot är det säkert att den där kvällen, då kravallerna pågick, så var det en tjänstemannafru, som åkte upp till Sjödins i stan för att få ammunition. Det fick hon ju inte. *Josef Markström:* Tror du Erik, att Filip Forsberg hade eggat upp demonstranterna att riva ned staketet runt industriområdet? Jag vill ha det så, att det skedde spontant.

Erik Johansson: Dom som kom utifrån rycktes väl bara med, det var i stort sett örvikare och rönnskärare. Men dom som började riva i staketet mitt emot smedjan, bryggan där, dom var nog uppeldade av Filip Forsberg.

Josef Markström: Uppeldade ja, det kan man väl säga, men det var inte på kommando dom rev ner staketet. Man minns ju bara själv, hur uppriven man kunde bli. Sedan strejken hade pågått ett tag, var vi ute i en skärgårdsstuga och på vägen tillbaka får vi se, hur det ramlade kubb utifrån kubbledningen. Då förstod vi att strejkbrytare hade kommit och börjat arbeta.

Så kom vi med motorbåten in mot stranden och där stod det strejkbrytare, som drog ner timret från magasinet, och så en polis som vaktade. När jag såg den där polisen vart jag alldeles vild: ”Styr rätt på den 'halen' där”, sa jag till min kompis. Men han hade bättre förstånd än jag. Han körde bara alldeles nära honom, men jag passade på och fick in en spottloska på han. Man var ju absolut uppjagad och vild, när man såg såna där människor. Men stackarna som stod där förstod ju heller inte vad dom gjorde. Det var det värsta.

Jag kom till fabriken strax efter det att staketet var rivet. Man berättade då att en man med kniv hade jagat Arne Scharin och jag mötte själv en kvinna från platsen, som hade ett förkläde med sten i fickorna. Hon hade nog deltagit så gott hon kunnat.

Erik Johansson: Tur var det att inte klemensnäsarna var med där, för strejkbrytarna kröp ju under transportbandet som gick fram till Packen. Där låg det fullt med strejkbrytare. Jag gick utmed södra sidan, dom hade gömt sig där. Men utbyssarna kände inte till det lokala förhållandet. Det kunde ha blivit en katastrof annars, för det fanns en hemmagjord bomb färdig.

Vigurd och jag var ute på älven, när Filip och någon annan blev påsprutade med flodsprutan. Då beskylldes han ju för att ha viglat upp och smädat. Vi vart kallade till förhör för att berätta vad som hänt. Vi kunde den gången inte tala annat än försonande om Filip.

Josef Markström: Våra lokala ledare var så pass medvetna, kan man säga, att dom inte jagade upp stämningen mera än den var, snarare höll dom tillbaka. Oskar Åkerström och John Melander var duktiga där.

Erik Johansson: Det blev ju omröstning om strejken skulle fortsätta, det skedde en söndagskväll. Då gjorde vi det beslutet, att vi inte skulle återgå till arbetet, förrän staketet var nedmonterat. Det monterades då ned av arbetsbefälet. Det var ett moraliskt krav från vår sida.

Konflikten tog slut i början av augusti. Vi hade tömt våra kassor, vi hade lånat utav broderförbundet i Norge, för vi fick ju inget LO-stöd. När konflikten var bilagd fick vi en summa pengar av LO att dela ut. Då fick Holger Berg och jag, som var ungarlar, söka upp dom mest behövande. Dom fick ungefär 50 kronor var, det varierade på familjens storlek.

Tack vare att vi hade en så klok ledare i Oskar Åkerström, så måste jag säga, att medlemmarna här egentligen inte var besvikna på LO. Det var nog oundvikligt att vi måste lära oss det här. Jag kände själv ingen besvikelse på LO, för alla övriga förbund hade ju träffat uppgörelse. Varför skulle vi vara ett undantag?

Här fortsätter samtalet om den tidens motsättningar mellan socialdemokrater och Sillén-kommunister. Man kan höra hur tonen skärps ibland, ännu efter 44 år.

Carl Lindbom: Det skylls mycket på kommunisterna, och visst var vi aktiva, men felet var ju att arbetsgivarna hade satt in strejkbrytare, precis som i Ådalen 1931.

Erik Johansson: Personligen tyckte jag inte att det var så trevligt – jag satt ju i fackföreningsstyrelsen då. Vi skulle kämpa mot Sillén-kommunisterna och samtidigt mot arbetsgivarna. Och att LO hade en negativ syn på strejken gjorde inte saken bättre.

Carl Lindbom: Vi hade haft tre olika möten härnere, innan de s k kravallerna kom. Vi höll våra möten vid järnvägsanhalten, som låg vid vägen från Furunäs. Sista mötet gick vi ned till fabriken och då provocerade strejkbrytarna. Dom stod där uppemot skranket och skrattade åt arbetarna.

Det är inte rätt att säga att ni hade två motståndare, Sillén-kommunisterna och arbetsgivarna. Vår uppgift var ju att få bort strejkbrytarna. Jag vet ju att det i sådana här lägen kommer med en del äventyrare med andra motiv än fackliga och politiska. Det kom t ex en lastbil med vägarbetare uppifrån vägbygget i Finnfors, och där fanns dynamit med. Då höll Filip och jag och några till ett sammanträde och försökte få dem att vända. Vi ropade att ”nu har strejkbrytarna försvunnit med en bogserbåt neröver älven, så det är ingen idé att fortsätta här.” För det är klart att hade den där lastbilen kommit fram, så hade det sett annorlunda ut. Det fanns också några som hade skjutvapen, men jag vet ju inte om det var kommunister, jag tror det knappast. På morgonen gick jag ut på jobbet. Då jag kom hem till frukost stod polisen utanför knuten. Då togs jag. Filip Forsberg och Fritz Wall hade tagits på kvällen före. Det bar iväg till Umeå. Men jag blev släppt dagen efter.

Erik Johansson: Ni hade olika möten som du säger. Ni hade många gånger möten just vid ordenshuset, där vi hade våra fackföreningsmöten. Vi hade ju beslutat att våra medlemmar inte skulle gå på era möten, men då gjorde ni så, att när vi kom ut så var ni där och engagerade folk för era möten.

Och den där lördagskvällen då vi hade ett demonstrationsmöte med 600 deltagare, som leddes av Oskar Åkerström, och vi marscherade ned till kontoret, där våra talesmän läste upp en skrivelse för disponenten, då kom eran demonstration efter oss och talade om vilka luspuddlar vi var och att ”reformisterna var inget att hänga i julgran”. Var det nödvändigt?

Carl Lindbom: Ja, man kan väl lätt säga så här efteråt vad som var nödvändigt och inte, men jag säger som sanningen är, och det är huvudsaken, att detta var sista strejken som urartade med strejkbrytare och sånt. Det var ju heller inte lätt för oss att höra, att vi ”var ovidkommande personer som raserade hela striden”. Om det fanns kommunister i eran fackförening, så var ju inte dom ovidkommande. Pappersarbetarna från Örviken, som gick med i demonstrationen, var väl heller inte ovidkommande, eller rönnskärsarbetarna.

Erik Johansson: Nä, inte våra egna, men du och rönnskärsarbetarna och dom som kom utifrån, ni var ovidkommande. Som Filip Forsberg sa på många möten, så var reformister och socialdemokrater, enligt er mening, ”förrädare mot arbetarklassen”. Det var ju er linje. Och det var inte nådigt att kämpa emot en sån linje, när man samtidigt skulle försöka få en lösning på en arbetskonflikt.

Vad hände med strejkbrytarna?

Erik Johansson

De s k arbetsvilliga, strejkbrytarna, försvann ju när konflikten var över, men de var ”märkta”. Att få arbete och bli accepterad av arbetskamrater och ortsbefolkning var inte lätt. Därför vände sig de flesta till fackföreningen med begäran om avbön. Avbönen var ett erkännande av att man varit osolidarisk och en anhållan om tillgift.

När en avbön inkommit till avdelningen, gjorde den en undersökning för att fastställa, dels om de uppgifter som lämnats var sanna, dels om vederbörande varit felinformerad eller på något sätt beroende av bolaget. Vissa riktlinjer för förfarandet hade utarbetats av förbundet. Att trycket på den enskilde var starkt kan man förstå, när man ser att den sista avbönen i avdelning 8 beviljades den 22 november 1942, alltså tio år efter strejken.

Ett par protokollsutdrag kan belysa hur det gick till. Det första är från ett styrelsemöte den 15 september 1932:

§1

En delegation från Skråmträsk uppvaktade styrelsen med begäran om avbön för det i sommar utförda strejkbryteriarbetet. Delegationen påstod att de av ren okunnighet mottagit det erbjudna

arbetet. Genom de kommunistiska kravallerna och avdelningens avståndstagande från dylika uppträden hade de fått för sig, att det i huvudsak var kommunisterna som voro här och bråkade, men att avdelningsmedlemmarna gärna sågo att arbetet utfördes då de, enligt de informationer de fått, skulle säkerställa arbetet för avdelningsmedlemmarna till vintern. På förfrågan varför de ej rest hem då de förstått att de voro fel underrättade, svarades att de varit här ungefär en vecka innan de insett detta och då ansett att de nu ändå voro i soppan, så det var lika bra att fortsätta. Ordföranden påpekade att det naturligtvis varit ett plus för dem i deras ansökan om avbön, om de rest hem omedelbart. I övrigt framgick av förhöret att de voro främmande för hur organisationen verkade, då de tydligen blivit underrättade om att avsikten med fackföreningen var att monopolisera arbetet för en viss grupp, i stället för att hålla arbetslönerna uppe. Styrelsen beslöt att sända två ombud på strejkbrytarnas bekostnad för att undersöka om avbön borde beviljas.

Enligt protokoll den 29 september samma år fick avdelningsmötet rapport från den utsända kommittén:

§3

Artur Nordqvist rapporterade för den kommitté som av föregående möte fick uppdraget att besöka Skråmträsk för att undersöka om sådana skäl förelågo, att någon eller några av strejkbrytarna skulle beviljas avbön. Kommittén hade konstaterat att de uppgifter som deputationen från strejkbrytarna vid ett tidigare tillfälle lämnat styrelsen till alla delar stämde. Kommittén ansåg att ren okunnighet hade förelegat, varför den ansåg att samtliga borde beviljas avbön, men föreslog att frågan skulle läggas i styrelsens händer för avgörande. Avdelningen beslöt i enlighet härmed.

När avbön beviljats meddelades detta genom en annons i dagstidningen. Där intogs både själva anhållan och styrelsens beslut. Här återges en sådan annons (med namnen uteslutna):

AVBÖN

Till avd 8 av Sv Pappersindustriarbetareförbundet. Undertecknade som under blockad vid AB Scharins Söners anläggningar i Klemensnäs arbetat som blockadbrytare erkänna härmed att vi handlat förrådiskt mot avdelningens medlemmar och be härmed om tillgift för detta vårt handlingssätt.

Åmliden, Norsjö i mars 1936

(tre namn)

Ovanstående avböner äro beviljade.
Svenska Pappersindustriarbetareförbundets
avdelning 8 Klemensnäs
Styrelsen

Hårda bud, kan vi tycka idag. Men från det solidaritetsbrott, som strejkbryteriet innebar, kunde man bara bli befriad på detta sätt. Därtill fick man betala kostnaderna för både förundersökningen och annonsen, ibland också erlægga en extra avgift, när man begärde inträde i en fackförening.